

Handwritten notes on a piece of paper in the wooden box.

Stack of papers in the wooden box.

Stack of papers in the wooden box.

BOOM
LY, Hoeverselaan 25, BOOM
evr. Van den Bosch, 64 jaar
twerps kathedraal)
rkte de bouw van de kathedraal tegen,
er te laten lopen.
Jan 1935

Q S D F G H J K L
W X C V B N

Open white folder or magazine.

Oxley 66, Mortsel
Mevr. Sestig-Domen, voornaam onbekend
80 jaar
huisvrouw, ouders boeren die een hoeve pachten van Diens.
Informant is geen echte vertelster en weet zich slechts vaag aan enkele verhalen te herinneren. Twee heksensagen in relictvorm, 3 egevens over de kinderschrik, 1 vermelding van een onderaardse gang met de toevoeging dat het maar een "fabel" is.
Gelooft blijkbaar niets: o.g. is een fabel, de kwade hand waren ziekten. Ze beroept zich telkens op anderen: dat zegden ze, dat dachten ze.
Kantje 910

124E JAARGANG – 2023 | 3 (AUG. - DEC.)

volks- kunde

TIJDSCHRIFT OVER
DE CULTUUR VAN HET
DAGELIJKS LEVEN

ISSN 0042-8523

Uitgegeven met steun van de
Vlaamse overheid,
de Universitaire Stichting van België,
het Vera Himlerfonds en Musea
en Erfgoed Antwerpen vzw

Vlaanderen
verbeelding werkt

Redactie: lic. Paul Catteeuw (redactiesecretaris; Kontich),
dra. Sofie De Ruysser (Antwerpen), prof. dr. Hester Dibbits (Amsterdam),
prof. dr. Sophie Elpers (Arnhem), dra. Roselyne Francken (Antwerpen),
prof. dr. Hans Geybels (Leuven), prof. dr. Marc Jacobs (Brugge),
prof. dr. Maarten Larmuseau (Kessel-Lo), prof. dr. Theo Meder (Almere),
dra. Jorijn Neyrinck (Brugge), dra. Hilde Schoefs (Bilzen),
prof. dr. Annick Schramme (Berchem), dra. Els Veraverbeke (Gent),
prof. dr. Johan Verberckmoes (Heverlee)
Verantwoordelijke uitgever: dr. Jur. Paul Peeters ('s-Gravenwezel/Schilde),
lic. Sigrid Peeters (Oelegem/Ranst)
Beeld- en eindredactie: Paul Catteeuw & Johan Verberckmoes

Adressen

Redactie: J.B. Reykerslaan 28, 2550 Kontich, redactie@volkskunde.be
Beheer-Uitgeverij: vzw Centrum voor Studie en Documentatie,
Gillès de Pélichylei 97, 2970 's-Gravenwezel (Schilde), info@volkskunde.be

Website

<https://www.volkskunde.be>

Jaarabonnement

Voor België: € 24,00 – buiten België € 30,00
Voor nummers buiten abonnement: info@volkskunde.be

Het tijdschrift *Volkskunde* werd opgericht in 1888 door August Gittée en Pol de Mont. In 1894 werd Alfons De Cock redacteur.

Van 1914 tot 1920 hield "Volkskunde" op te verschijnen. Daarna berustte de leiding bij Victor de Meyere, vanaf 1936 bijgestaan door Jan de Vries. Vanaf 1938 hebben Jan de Vries, Maurits De Meyer, Pieter Jacobus Meertens en Karel Constant Peeters het tijdschrift voortgezet samen met Jan Gessler en Paul De Keyser.

De nieuwe reeks begon met de 43e jaargang (1940-41). Vanaf 1967 werd de redactie geleid door P.J. Meertens en K.C. Peeters, vanaf 1972 aangevuld door Jan Theuwissen en Johannes Jacobus Voskuil.

Na het overlijden van K.C. Peeters werd vanaf 1976 de redactie geleid door Jan Theuwissen en Stefaan Top. Van 2008 tot 2020 was Stefaan Top eindredacteur.

In 2012 werd de reeks vanaf de 113e jaargang in zijn huidige vorm vernieuwd.

Vanaf 2021 leiden Paul Catteeuw en Johan Verberckmoes de beeld- en eindredactie. De redactie is interdisciplinair en Vlaams-Nederlands samengesteld.

‘Daar spreken we nog over...’

Over disciplinaire vertogen en praktijken,
voor en met elektronische dataverwerking

“Veel literatuur is hier bijeengebracht, (...), het onderwerp schijnt onuitputtelijk, maar is dan ook gesplitst en onder-ongegesplitst in talloze rubrieken en rubriekjes. Een typisch Duitse bibliografie, die in elkaar sluit als de verschuifbare wanden en vakjes van een Japans houtsnij-doojsje. Ook de registers maken deel uit van de vernuftige structuur”(1928)¹

In dit nummer verschijnen de eerste bijdragen van een gelegenheidsreeks onder het motto “reculer pour mieux sauter”, over wat er, in meer dan twintig jaar (voor en) na 2000/2003 is veranderd in *Volkskunde* en andere “folklore studies”-tijdschriften die in *Web of Science* worden ontsloten, en, bij uitbreiding in de rest van de wereld. Dit wordt met name onderzocht in het licht van het loslaten van het plan Hoffmann-Krayer enerzijds en de groeiende impact van (en eventueel op) de UNESCO-conventie voor het borgen van immaterieel erfgoed uit 2003 anderzijds. In de voorbije kwarteeuw verschenen in dit tijdschrift verschillende bijdragen die een afscheid van (folklore/volkskunde in) “de lange 20e eeuw” en een bredere, meer diverse doorstart in de 21e eeuw probeerden te markeren. Er ontbreken er ook, zoals een los eindje over het afronden van de Nederlandse, de Vlaams-Belgische en de Internationale Volkskundige bibliografieën, iets wat in dit nummer wordt vastgeknoot. Een goede sleutel om te begrijpen wat hier wordt bedoeld, is de combinatie van de laatste bijdragen van Stefaan Top in *Volkskunde* in 1994 over de ontwikkelingen in de Internationale Volkskundige Bibliografie, in combinatie van de paratekst die vanaf dan tot in 2000 (bij de dan opgeheven) tijdschriftenschouw in *Volkskunde* verscheen: “Er wordt – om praktische redenen – geen rekening gehouden met het vernieuwde classificatieplan Hoffmann-Krayer: de vermelde rubrieken slaan op de oudere versie van bedoeld plan”.² Een andere sleutel wordt geboden door enkele bijdragen in een zeldzaam geworden groen boekje dat in dit tijdschrift nog

1 Anonieme bibliografische nota over de *Volkskundliche Bibliographie 1921-1922* van Eduard Hoffmann-Krayer in *Bibliotheekleven* 13, 1928, p. 228.

2 L. Desmet en J. Van Loon, ‘Tijdschriftenschouw 2000/4’, *Volkskunde. Driemaandelijks tijdschrift voor de studie van het volksleven* 101:2, 2000, p. 414-422 (waar relevant geef ik de volledige ondertitel).

onvoldoende aandacht heeft gekregen: het in 2000 verschenen bundeltje *Wissenschaftlicher Diskurs und elektronische Datenverarbeitung*.³

Als kwartiermaker voor deze reeks bijdragen (die aangeboden worden in dit nummer en in de volgende jaargang) voelde ik me onder meer uitgedaagd door enkele scherpe inzichten die werden gedeeld in het interessante interview met Paul Peeters, gepubliceerd in dit tijdschrift in 2017. Op de vraag hoe hij tegen de wereld van de volkskundigen aankeek, hakte hij gewoon die Gordiaanse knoop door.

“Dit is een vraag die ik moeilijk kan beantwoorden, omdat de wereld van de volkskundigen niet meer bestaat. Er zijn dus ook geen volkskundigen meer. Ik laat terzijde of dat ook iets te maken heeft met het complex voor “volk”. Vandaag is het allemaal “immaterieel erfgoed” geworden. Ik vind dit zeer positief, omdat het een allesomvattende term is (...). Ook de vraag in de universitaire wereld tot welke faculteit de leerstoel Volkskunde (...) behoort, Geschiedenis, Germaanse of Communicatiewetenschap heeft nu geen zin meer. Intussen werkt iedereen naarstig verder.”⁴

Een leerstoel “Volkskunde” bestaat vandaag niet meer in België. Sinds vorig academiejaar is er wel een hoogleraar Immaterieel Erfgoed en Etnologie aan de slag in een afstudeerrichting met dezelfde titel in een master erfgoedstudies in de Faculteit Ontwerpwetenschappen aan de Universiteit Antwerpen. Ik ben de laatste om het belang van (het borgen van) immaterieel erfgoed te ontkennen, maar ik denk dat het nog vruchtbaarder is om dit te verruimen tot meer types van erfgoed en het woord allesomvattend sterk te nuanceren. Het is tijd om twee decennia na de aanneming van de UNESCO-conventie voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed na te gaan wat de impact was van de grote proliferatie van het concept erfgoed in het algemeen en immaterieel erfgoed in het bijzonder, op tijdschriften zoals *Volkskunde*. En zo mogelijk ook vice versa. Hoe traceer je zoiets in een “volkskundig” tijdschrift? Welke bibliografische instrumenten zijn er voorhanden?

In de vorige eeuw zou de sleutel van het antwoord wellicht het Plan Hoffmann-Krayer zijn geweest. Maar nu moet men onmiddellijk vaststellen dat er steeds minder een goede match met de evoluerende inventarissen van immaterieel erfgoed is, dat er allerlei onderwerpen en rubrieken uit het Plan dan buiten beschouwing moeten worden gehouden, net als nieuwe onderwerpen die in de 21e eeuw relevant zijn (cybercultuur, smartphones, gaming, virtuele en *augmented reality*, artificiële intelligentie, interculturele communicatie, superdiversiteit, genetische genealogie, ...) en dat vormen van borgen daarin ook niet goed passen. Het maken van instrumenten op basis van oudere en nieuwere versies van dat Plan Hoffmann-Krayer werd overal kort voor of na 2000 afgevoerd. Je zou kunnen stellen dat “een wereld” – die van “folklore” en “het volksleven” – gemaakt door volkskundigen daarmee

3 R. Alsheimer, E. Doelman & R. Weibezahn (red.), *Wissenschaftlicher Diskurs und elektronische Datenverarbeitung. Bericht über zwei Tagungen der Internationalen Volkskundlichen Bibliographie (IVB) in Amsterdam & Trest, Bremen-Amsterdam, Universität Bremen/Meertens Instituut*, 2000.

4 P. Catteeuw, ‘Ten huize van ... Paul Peeters’, *Volkskunde* 118:1, 2017, p. 43-58, p. 51.

werd afgerond en wetenschappelijk erfgoed werd, niet alleen in Vlaanderen maar ook in Europa. Over die grote bibliografische projecten worden in dit nummer drie bijdragen voorgesteld. Het (blijven) werken aan geschiedenissen en analyses van wat volkskundigen deden en welke monumenten zoals de Nederlandse Volkskundige Bibliografie (waartoe de familie Peeters heeft bijgedragen) daarvan bestaan, is relevanter dan ooit. Dit is niet alleen het geval vanuit het immaterieel-erfgoedparadigma, maar ook vanuit het brede transdisciplinaire en internationale paradigma van erfgoed (-theorie, -beleid en -praktijk) en vanuit de sociale studies van wetenschap en technologie. Er wordt momenteel volop gewerkt aan de constructie van een basis van voorlopers en wetenschappelijke genealogieën van het brede paradigma van (kritische) erfgoedstudies in de 21e eeuw, zoals de Noorse etnologue Anne Eriksen in 2014 heeft gedemonstreerd met haar boek *From Antiquities to Heritage. Transformations of Cultural Memory*.⁵

Zijn instrumenten zoals *Web of science* in de 21e eeuw een alternatief voor dat oude instrument van het Plan Hoffmann-Krayer? Dat valt voor dit onderzoeksveld op het eerste gezicht tegen, zoals blijkt uit een bijdrage in dit nummer waar voorbeelden van toepassing van dergelijke instrumenten worden verkend. Er wordt duidelijk gemaakt hoe fout het kan lopen als men zonder veel veldkennis, die instrumenten inschakelt. Vervolgens wordt een overzicht geboden van (reflectie over de) toepassing van dit soort bibliometrische instrumenten in tijdschriften zoals *Volkskunde*, en met name in de bestaande categorie “folklore studies” in *Web of Science*. In het licht van de strategische keuze binnen het paradigma van het borgen van immaterieel erfgoed à la UNESCO, om met een beperkte set van “*appropriate vocabulary*” door te starten in de 21e eeuw en dus woorden zoals “authenticiteit” en “folklore” te mijden, is het opmerkelijk dat precies dat woord nog de cluster bepaalt waarmee men via *Web of Science* die evolutie zou moeten capteren. Daarom wordt in de diverse bijdragen speciaal aandacht besteed aan de evoluties en relaties tussen de begrippen “folklore”, “volkscultuur” en “immaterieel erfgoed”, tot en met het voor de zoveelste keer opnieuw evoceren van de lancering van *Folk-Lore* in 1846 en kijken naar de langetermijngeschiedenis van volkskunde/folklore in de Lage Landen, maar nu met probleemstellingen in het hoger vermelde boekje van Eriksen als attenderende instrumenten.

Met de resultaten in dit nummer wordt daarna aan de slag gegaan met vervolgbijdragen, waarbij de vraag over de impact van de UNESCO-conventie voor het borgen van immaterieel erfgoed in twintig jaar met verschillende methodes wordt behandeld, niet alleen voor het tijdschrift *Volkskunde*, maar ook voor het Turkse zusterijdschrift - *Millî Folklor* en soortgelijke tijdschriften. Verder wordt nagegaan op welke alternatieve manieren dergelijke impact kan worden gemeten en welke strategische conclusies daaruit voor dergelijke periodieke publicaties kunnen worden getrokken.

5 A. Eriksen, *From Antiquities to Heritage. Transformations of Cultural Memory*, New York, Berghahn, 2014.

In het hoger geciteerde interview werd in 2017 ook de vraag gesteld hoe Paul Peeters de nabije toekomst zag voor Volkskunde. Hij zag, naast ingrepen in de lay-out en het grote belang dat alles voor 2027 volledig zowel digitaal als gedrukt beschikbaar zou zijn, het potentieel van een traject “waarin alle aspecten van het immaterieel erfgoed aan bod kunnen komen”. Wat we in de hier gestarte cluster artikels verkennen is de stelling dat de blik nog ruimer zou moeten worden opengesteld.

Het maken van de reeks bijdragen die hier en in de volgende jaargang worden aangeboden, kan leiden tot diverse inzichten en strategische keuzes. Een van de meest verrassende ontdekkingen voor mij persoonlijk was dat UNESCO (en zelfs zijn voorganger voor de Tweede Wereldoorlog) al decennia een significante rol speelde in dit verhaal, een van de “genealogie”-inzichten die kan meegenomen worden om de impact van de UNESCO-conventie voor het borgen van immaterieel erfgoed op de wetenschappelijke praktijken te bespreken en het belang van het maken van bruggen met documentair erfgoed te legitimeren. In de bespreking van de geschiedenis van de Internationale Volkskundige Bibliografie en de interacties met CIAP en daarna SIEF, blijkt dat UNESCO sponsor was voor het opzetten van internationale systemen om kennis over “folklore” te delen, met name door het ondersteunen van het Europese traject van het werken met het plan Hoffmann-Krayer dat in Duitstalige gebieden voor en na de Eerste Wereldoorlog tot stand was gekomen. In de jaren zeventig en tachtig van de 20e eeuw werd gediscussieerd over “folklore en traditionele cultuur”, wat uiteindelijk leidde tot een *UNESCO Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore* in 1989. Op het eerste gezicht leek dit te gaan over copyright, maar uit een analyse van de mislukking tien jaar later bleek onder andere dat de greep van wetenschappelijke praktijken en instituten voor “volkskunde” of “folklore”(studies) te verstikkend was om vruchtbaar te zijn en klaar te zijn voor de 21e eeuw. Dit is een van de redenen waarom een “reboot”- of “ctrl-alt-delete”-poging werd ondernomen in de vorm van een nieuwe *Convention for the safeguarding of intangible heritage* in 2003. Samen met stormachtige ontwikkelingen in de wereld van documentair erfgoed (die tot nog toe nog niet goed via UNESCO konden worden gecapteerd of gekanaliseerd), is het wereldwijde succes van die conventie op beleid en praktijk in vele landen in de wereld, in de jaren 2020, een van de grote uitdagingen in de pogingen om te komen tot geïntegreerde en integrale erfgoedbeleid, -praktijken en theorieën. Het kan attenderend werken om ook in een ecosysteem zoals volkskunde in het Nederlands taalgebied te begrijpen welke rol wetenschappelijke keuzes voor toegankelijkheid spelen, niet zozeer of alleen qua taal en verstaanbaarheid van de eindproducten, maar ook tot de productie-instrumenten in de gereedschapskist. De cluster van bijdragen die hier wordt gepresenteerd, kan leiden tot het met andere ogen benaderen van een van de aardbevingen die al tot uiting kwamen in dit tijdschrift in het midden van de jaren 1970; structurele tegenstellingen die mee ertoe hebben geleid dat, zoals de verantwoordelijke uitgever van het tijdschrift *Volkskunde* in 2017 stelde, er nu geen volkskundigen meer (lijken te) zijn (tenzij ze dit als geuzenterm zouden toe-eigenen). Lees, en herlees na het doornemen van de bijdragen in dit traject, de weergave van de allereerste ontmoeting tussen

J.J. Voskuil en K.C. Peeters in 1962, op een receptie in het toenmalige Museum voor Volkskunde te Gent. Volgens mij bevat het sleutels om te duiden waarmee het veld van onderzoek van folklore tot volksleven tot volkscultuur tot immaterieel erfgoed blijft worstelen:

'Gij weet wie ik ben?'

'Professor Pieters,' antwoordde Maarten voor hij zich bedacht had, en hij had daar meteen het land over omdat hij het idioot vond mensen met hun titel aan te spreken.

'Juist!' zei de man tevreden. 'Ik heb van doctor Beerta gehoord dat jij een zeer groot kaartsysteem hebt. Is dat juist?'

'Niet zo groot,' zei Maarten uit een instinctieve neiging nog onbekend onheil af te wenden.

'Doctor Beerta sprak van honderdduizend steekkaarten.'

'Zoiets. Ongeveer honderd bakken.'

'Dat noem ik groot'.

Maarten lachte.

Pieters pakte hem bij zijn arm. 'Gij gaat voor mij een artikel over uw kaartsysteem voor Ons Tijdschrift schrijven. Een artikel van acht pagina's.'

Maar het is niet bedoeld voor het publiek,' protesteerde Maarten. 'Het is uitsluitend voor ons eigen onderzoek.'

*'Daar spreken wij nog over,' zei Pieters, in zijn arm drukkend. Ik kom een keer naar Amsterdam om daarover te praten. Onthoud voorlopig wat ik u gevraagd heb!'*⁶

In dit nummer van Volkskunde wordt een systeem voor het verwerken van informatie onderzocht, waarvoor steekkaarten en volkskundige bibliografieën symbool kunnen staan, en dat opkwam en wegdeemsterde in de twintigste eeuw. De overgang tussen 1999 en 2000 betekende op vele manieren het einde van die periode. Maar er kwam niet onmiddellijk een alternatief systeem, breed gedeelde heuristische demarches, binnen wetenschappelijke (inter) disciplines zoals etnologie of erfgoedstudies. Naast voor gebruikers relatief open systemen en reeksen toepassingen van Big Data zoals Google, groeiden ook achter academische institutionele muren beschikbare instrumenten zoals Web of Science of Scopus enorm. Via het internet werd veel mogelijk. Tegelijkertijd overspoelde het concept erfgoed in de 21e eeuw het beleid, de praktijken en theorieën. Vandaag lijken toepassingen van artificiële intelligentie buitengewone mogelijkheden te bieden of te beloven. Het wordt tijd om te kijken hoe één en ander systematisch kan aangepakt en geconsolideerd kan worden, en welke lessen en data we uit de vorige eeuw al dan niet kunnen en willen meenemen. Het is goed ons te realiseren van waar een (sub)sector komt en wat in het verleden de aspiraties en ervaringen waren, "reculer" om een aanloop te nemen. Dat is wat er in deze aflevering van Volkskunde gebeurt. Het is wel de bedoeling om dan in volgende nummers na te denken hoe dan best gesprongen wordt ("pour mieux sauter") en welke mogelijkheden computersystemen, algoritmes, applicaties en andere elektronische instrumenten we daarvoor kunnen inzetten.

6 J.J. Voskuil, *Het Bureau I. Meneer Beerta*, Amsterdam, Uitgeverij G. A. Van Oorschot, 1996, p. 524.

Als u nog eens Het Bureau zou herlezen of er nog aan moet beginnen, is het interessant te letten op de rol die fiches (bibliografisch, verwerking van enquêtes, ...) en het documentatiecentrum spelen. In die zin is de afbeelding en de titel op de voorpagina van een boekje dat Geert van Oorschoot uitgaf in 2000 uitstekend gekozen. [Fichebakken], *Ingang tot Het Bureau van J.J. Voskuil*, Amsterdam, G.A. Van Oorschoot B.V., 2000.

ABSTRACTS

“We will talk about it later ...”

On disciplinary discourses and practices, before and with electronic data processing”

‘Daar spreken we nog over ...’

Over disciplinaire vertogen en praktijken, voor en met elektronische dataverwerking

Marc Jacobs

This contribution introduces a series of articles titled “reculer pour mieux sauter” (meaning “moving back to take a better leap”), which are featured in this and subsequent issues of *Volkskunde*. The year 2000 was not only a significant milestone in the field of *volkskunde*, but it also appears to be the culmination of a period of (announcing) changes in scholarly practices, name-giving, and discourses across various institutions and networks in the Low Countries. Is it true that today there are no longer any “volkskundigen” – a Dutch equivalent of folklorists or ethnologists – in Flanders or the Netherlands? Has the Dutch term or even national(istic) version for (European) “ethnology” become an alternative since 2000? And/or has the paradigm of safeguarding intangible cultural heritage paradigm superseded everything? Or is it the transdisciplinary notion of heritage? And (critical) heritage studies? Is it not time to be inspired by programmes such as Anne Eriksen’s, wherein one distinguishes and considers precursors with valuable experiences and documentary heritage, while

simultaneously embracing not only the power of the concept of “heritage” in the 21st century but also the novel possibilities of computer and other technologies?

In this issue’s contributions, “mainly moving back”, special attention is devoted to the role of the Hoffmann-Krayer classification and how it was used in the 20th century, especially in the Low Countries. What are the outcomes of such systems of managing paratexts and the utilization of index cards? What are the outcomes and potentials of the plan Garfield, Web of Science, and other knowledge management systems? In order to devise and discover novel strategies, it is advantageous to examine the experiences and tactics employed in the past of components of the transdisciplinary field of heritage studies, as well as the diverse disciplines that bear various names, in order to establish a system. Just carrying on or mainly building on the possibilities of electronic bibliometric tools that are now available proves insufficient in the field of (intangible) heritage (studies), hence the “reculer pour mieux sauter”-attempt at the beginning of the third decade after 2000.

Keywords: index cards, bibliographic system, classification plan, Hoffmann-Krayer, bibliometrics, folklore studies, ethnology, safeguarding intangible heritage, electronic data management, Flanders

Index Cards, boxes, and publications: the guts of “folklore studies” in the 20th century

Steekkaarten, -bakken en publicaties: de ingewanden van de ‘volkskunde’ in de 20e eeuw
Marc Jacobs

This contribution examines practices for organizing paratexts of articles and reviews in journals for folklore studies by using index cards, including transcribing, cutting and pasting bibliographic information and using the classification plan Hoffmann-Krayer, as developed at the beginning of the 20th century. How did the organization of these bibliographic systems in folklore studies in Flanders (and other parts of the Low Countries) evolve? What was for instance the significance of the “*Nederlandse Volkskundige Bibliografie*”, a major project launched and managed by (the) K.C. Peeters (family) in the second half of the 20th century? What is the mechanism by which such systems were initiated, developed, and ultimately terminated?

Keywords: index cards, classification plans, Hoffman-Krayer, bibliographic system, folklore studies

Paratexts, folklore, ethnology and bibliographic instruments in the 20th century

Parateksten, folklore, volkskunde en bibliografische instrumenten in de 20e eeuw.
Marc Jacobs

The concept of paratexts (Gerard Genette) is useful for understanding the evolution and intertwining of

concepts like folklore, “Volkskunde” and ethnology in general and the importance of bibliographic systems in particular, like the productions made with the classification plan of Eduard Hoffmann-Krayer. This is a component of a broader reflection on the pre-existing components of the current paradigm of heritage and heritage studies, as proposed by Anne Eriksen. This article examines the mechanisms of organizing information and their impact on the emergence of a broader canon. Throughout these processes, UNESCO played a significant role in various episodes, ranging from providing support to CIAP/SIEF to the present paradigm of safeguarding intangible cultural heritage.

Keywords: paratext, folklore, Volkskunde, bibliographic instruments, 20th century, Hoffmann-Krayer, safeguarding, CIAP, SIEF, intangible cultural heritage

A swan song and practical issues. The classification plan Hoffmann-Krayer and the International Bibliography of Ethnology at the beginning of the 21st century

Een zwanenzang en praktische bezwaren. Het plan Hoffmann-Krayer en de Internationale (Europese) Etnologische Bibliografie in het begin van de 21e eeuw
Marc Jacobs

Throughout the 20th century, a Dutch translation of the most recent revision of the classification plan Hoffmann-Krayer was frequently published and debated in Volkskunde, until the final contribution by

Stefaan Top in 1994. Later that year, the editors decided not to update the bibliographic overview plan used in their journal until further notice. In this article, we discuss the last phase of the International Bibliography of Folklore/Ethnology and the failed attempts to update several rubrics of the plan. In order to reach “closure” in Volkskunde, the last version of the classification plan in Dutch is published and discussed.

Keywords: Hoffmann-Krayer, bibliography, folklore studies, International Folklore Bibliography, ethnology, International Bibliography of Ethnology

ctrl-d, ctrl-h, shift-ctrl-x, crt-alt-del, in and after the year 2000. Ethnology, Popular Culture and Intangible Heritage

ctrl-d, ctrl-h, shift-ctrl-x, crt-alt-del, in en na 2000. Etnologie, Volkscultuur, Immaterieel Erfgoed
Marc Jacobs

The years before and after the year 2000 saw a lot of discussion about words related to ethnology, popular culture, and intangible cultural heritage. How can this vocabulary be decoded and understood? A particular focus is given to the operation regarding the “appropriate vocabulary” as a component of the safeguarding intangible heritage paradigm of UNESCO in the 21st century, and the evolution of this debate.

Keywords: ethnology, popular culture, folklore, 2003 UNESCO convention, safeguarding, intangible heritage, appropriate vocabulary

Fragmentary bibliometric research on and in journals for folklore studies in the 21st century: explorations on Web of Science

Fragmentair bibliometrisch onderzoek naar en in “volkskundige tijdschriften” in de 21e eeuw: verkenningen via Web of Science
Marc Jacobs

In this anthology, various attempts to use Web of Science and scientometric tools to analyse characteristics of and in a set of journals on folklore studies are being reviewed, together with similar recent contributions using Web of Science data to discuss literature in journals like the *International Journal on Intangible Heritage* and the use of such tools without more in-depth knowledge of the field. It is clear that superficially using only data and tools for bibliometric analysis is not suited for the field of folklore studies/ethnology and the paradigm of safeguarding intangible cultural heritage. The challenge for subsequent contributions in the “pour mieux sauter”-attempt and beyond is set.

Keywords: bibliometrics, folklore studies, intangible cultural heritage, cyberculture, Web of Science

PERSONALIA

Marc Jacobs (1963) is sinds 2019 hoogleraar erfgoedstudies aan de Universiteit Antwerpen, Faculteit Ontwerpwetenschappen, in de opleidingen Erfgoedstudies en Conservatie-Restauratie. Hij is verbonden aan de onderzoeksgroep ARCHES (Antwerp Cultural Heritage Sciences). Daarnaast is hij ook hoofddocent erfgoedstudies en coördinator van de UNESCO-leerstoel kritische erfgoedstudies en het borgen van immaterieel cultureel erfgoed in de vakgroep kunstwetenschappen en archeologie aan de Vrije Universiteit Brussel. Tot 2019 was hij directeur van FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed.

marc.jacobs@uantwerpen.be &

marc.ml.jacobs@vub.be

<https://orcid.org/0000-0002-5967-3053>

De meeste “volkskundige” fichebakken in privéwoningen zijn ondertussen leeggemaakt, afgevoerd of verdwenen, zo leerde een rondvraag bij de nog levende protagonisten. Al die bibliografische apparaten, de resultaten van vele werkuren, zijn geruisloos verdwenen. Max Van den Berg, oud-redacteur van Volkskunde, werd op 10 februari 2024 negentig. Hij meldde dat de bakken met de “kleine fiches” – die met bibliografische steekkaarten – ondertussen al een hele tijd zijn leeggemaakt. Een handvol bakken met fragmenten van verwerkt sagenmateriaal en veel (ondertussen) lege ruimte bleef bewaard. Het toetsenbord van een hedendaagse Apple op de achtergrond verklikt wat er deze eeuw is gekomen.

(foto Max Van den Berg, met enkele overgebleven souvenirs uit een actieve onderzoekerspraktijk in de vorige eeuw).

Reculer/Sauter

Marc Jacobs , 'Daar spreken we nog over ...'. Over disciplinaire vertogen en praktijken, voor en met elektronische dataverwerking	333
Marc Jacobs , Steekkaarten, -bakken en publicaties: de ingewanden van de 'volkskunde' in de 20e eeuw	339
Marc Jacobs , Parateksten, folklore, volkskunde en bibliografische instrumenten in de 20e eeuw	375
Marc Jacobs , Een zwanenzang en praktische bezwaren. Het plan Hoffmann-Krayer en de <i>Internationale (Europese) Etnologische Bibliografie</i> in het begin van de 21e eeuw	401
Marc Jacobs , <i>ctrl-d, ctrl-h, shift-ctrl-x, ctrl-alt-del</i> , in en na 2000. Etnologie, Volkscultuur, Immaterieel Erfgoed	423
Marc Jacobs , Fragmentair bibliometrisch onderzoek naar en in "volkskundige tijdschriften" in de 21e eeuw: verkenningen via Web of Science	447

Recensies

* Kevin Absilis, <i>Het slechte geweten van Vlaanderen. Nationalisme, racisme en kolonialisme in de tijd van Hendrik Conscience</i> (Alex Vanneste)	475
* Geert Berings, <i>Hak om, die boom. Een verhaal van de kerstening in Vlaanderen</i> (Alex Vanneste)	478
* Jan-Auwke Diepenhorst, <i>Rivalen in het beloofde land. Een geschiedenis van Joden en Palestijnen</i> (Alex Vanneste)	481
* Dorina Dragnea, Emmanouil Ger. Varvounis, Evelyn Reuter, Petko Hristov and Susan Sorek, eds., <i>Pilgrimage in the Christian Balkan World. The Path to Touch the Sacred and Holy</i> (Hans Geybels)	486
* Alain Gerlache, <i>Het verhaal van Wallonië</i> (Alex Vanneste)	488
* Jan Huyghe, <i>De IJzervloed. Westhoek, kerstnacht 1993</i> (Paul Catteeuw)	491
* Chiara Mannoni, <i>Artistic Canons and Legal Protection. Developing Policies to Preserve, Administer and Trade Artworks in 19th-Century Rome and Athens & Art in Early Modern Law. Evolving procedures for heritage protection in 15th- to 18th-century Europe</i> (Marc Jacobs)	494
* Peter Pels, <i>The Spirit of Matter. Modernity, Religion, and the Power of Objects, Methodology and History in Anthropology</i> (Hans Geybels)	498
* Karl Scheerlinck, <i>Naar zee! Belgische kustaffiches 1886-1965</i> (Collectie Roland Florizoone) (Alex Vanneste)	499
* Dan Stone, <i>De Holocaust. Een onvoltooide geschiedenis</i> (Alex Vanneste)	502
* Peter van der Veen & Marjolein van der Veen, <i>The Linguist's Family. Toraja in the Dutch Indies, prisoners of wartime Japan and the Republic of Indonesia</i> (Paul Catteeuw)	504
* Jos Vandervelden, <i>De mooiste geschiedenis van België. Het verleden van een land door de ogen van zijn grootste schilders</i> (Alex Vanneste)	506
* Stephan Vanfleteren, <i>Atelier</i> (Paul Catteeuw)	508
* Frank Vermeulen, <i>Over Indië. Herinneringen aan Indonesië in de koloniale tijd</i> (Paul Catteeuw)	510
* Johan H. Winkelman, <i>Fragmenten van de Vlaamse Roman van de Roos (ca. 1300). Over minnepijn en liefdesgeluk in de middeleeuwen. Lessen in liefde voor lieden van toen en nu</i> (Alex Vanneste)	512
* Robert Wiśniewski, Raymond Van Dam & Bryan Ward-Perkins, red., <i>Interacting with Saints in the Late Antique and Medieval Worlds</i> (Hans Geybels)	515

Abstracts	519
-----------	-----

Personalia	523
------------	-----